

Correctievoorschrift HAVO

2010

tijdvak 1

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o.

Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-09.0313, 31 maart 2009, zie www.examenblad.nl). Deze regeling blijft ook na het aantreden van het College voor Examens van kracht.

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Examens.

De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.

- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de *Regeling beoordeling centraal examen* van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;

- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal punten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
  - 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
  - 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
  - 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
  - 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 60 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1

1 maximumscore 2

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben (twee van de volgende onderwerpen):

- Techniek (en economische welvaart), deelnemende landen toonden resultaten van vooruitgang op het gebied van techniek en/of nieuwe industriële producten en uitvindingen.
- Koloniaal bezit (en economische welvaart), deelnemende landen toonden bijzondere producten uit eigen land en koloniën.
- Cultuur en nationale identiteit, deelnemende landen toonden hun kunst en historie.
- Wetenschap, deelnemende landen toonden de stand van zaken van het wetenschappelijk onderzoek in eigen land.

per juist antwoord

1

2 maximumscore 2

Het antwoord dient de volgende elementen te bevatten:

- economisch: opkomst van de industrie. De wereldtentoonstelling past bij deze ontwikkeling omdat het de afzetmarkt van industriële producten vergroot
- politiek: ontstaan van naties (en nationaal gevoel). De wereldtentoonstelling biedt landen de mogelijkheid zich als 'natie' te profileren en/of de wereldtentoonstelling biedt bezoekers de mogelijkheid (op een beperkte schaal) kennis te nemen van de wereld en de verschillende naties

1

1

3 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben (één van de volgende):

- Het was voor representatieve gebouwen (in tegenstelling tot utiliteitsbouw) ongebruikelijk om de constructie van het gebouw zichtbaar te laten.
- Het gebruik van een enorme gietijzeren constructie van grote hoogte en met een grote overspanning.
- Het gebruik van prefab bouwmaterialen was nieuw voor die tijd.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 2

Het antwoord dient de volgende elementen te bevatten:

- De foto graaf voorziet de geportretteerde van attributen die hem typeren (de globe en de kabel) en/of die de maatschappelijke positie van de geportretteerde aanduiden (de classicistische zuil verleent een statig karakter en duidt op een hoge maatschappelijke positie) 1
- De foto graaf maakt een zorgvuldig gecomponeerd (harmonieus) beeld op basis van een weloverwogen setting in de studio (De verticale gestalte correspondeert met de verticaliteit van de zuil. De horizontale positie van Fields linkerarm correspondeert met de armleniging van de stoel, de evenaar van de globe en de voet van de zuil. De ronde vorm van de globe keert terug in de opgerolde kabel.) 1

5 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Men zag de fotografie op dat moment alleen als een weergave van de zichtbare werkelijkheid, terwijl het er in de kunst juist om ging een hogere werkelijkheid te verbeelden / de werkelijkheid te interpreteren.

of

Fotografie werd gezien als ambacht, het 'technisch kunnen' stond centraal, dit strookte niet met ideeën over het verbeelden van 'een hogere werkelijkheid'.

6 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Foto's kunnen kunst zijn omdat ze meer kunnen zijn dan alleen een mechanisch/scheikundig proces. De foto graaf (de mens) kan keuzes maken die dit proces beïnvloeden. Deze keuzes kunnen artistiek en persoonlijk van aard zijn en dan kan kunst ontstaan.

7 maximumscore 2

Het antwoord dient de volgende elementen te bevatten:

- Courbet benadrukt in zijn weergave van de baadster afzonderlijke kenmerken / realistische details van het lichaam, zoals spieren, vet en gewrichten 1
- Courbet benadrukt in zijn weergave van de baadster een actieve houding, door de voeten verder uit elkaar te plaatsen en doordat de armvoering weidser is 1

Vraag	Antwoord	Scores
8	maximumscore 2 twee van de volgende: – Het gaat hier om een gewone begrafenis van zomaar iemand / het is een alledaagse gebeurtenis in een stadje. – De figuren op dit schilderij zijn gewone mensen, geen helden of goden. – Courbet heeft een willekeurig moment van de begrafenis geschilderd, niet een dramatisch hoogtepunt.	
	per juist antwoord	1
9	maximumscore 2 Op de Académie des Beaux Arts werd een gladde, zeer gedetailleerde schildertechniek onderwezen. De jury vond dit schilderij dan ook te grof geschilderd. Hierdoor werd het bestempeld als on-af.	
	Indien een deel van het antwoord juist	1
10	maximumscore 2 twee van de volgende: – Monet probeert het (veranderlijke) licht op één moment te treffen. – Monet geeft door middel van een losse penseelvoering de beweeglijkheid op de boulevard van dat moment weer. – Door het afsnijden van motieven aan de rand van het schilderij (halve bomen, halve mensen) wekt Monet de suggestie een uitsnede uit de werkelijkheid van het moment te hebben gemaakt. – Monet heeft weinig oog voor detaillering. Hierdoor lijkt het alsof hij snel één moment heeft vastgelegd.	
	per juist antwoord	1

Blok 2

- 11 maximumscore 2**
- Klassieke muziek / Europese muziekstijlen (één van de volgende): 1
    - symfonische muziek/symfonieorkest
    - vorm: het is een soort pianoconcert
    - er klinken thema's (en motieven) als in de klassieke muziekstijlen
  - Jazz en Blues / Amerikaanse muziekstijlen (één van de volgende): 1
    - de pianopartij lijkt geïmproviseerd
    - de speelmanier van klarinet en trompetten doet aan jazz denken (glissando, dirty intonation)
    - call and response (klarinet-koperblazers)
    - de jazzy ritmiek en solo's (klarinet, trompet)

Vraag	Antwoord	Scores
12	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (melodie) afwisseling van (korte) melodieën (thema's, motieven) – (ritme) veel verschillende ritmes, wisselingen in tempo – (klankkleur) veelkleurige instrumentatie / veel afwisseling van muziekinstrumenten, piano tegenover orkest – (dynamiek) veel dynamische schakeringen / grote verschillen in klanksterkte 	
	per juist antwoord	1
13	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Gershwin geeft de indruk van Parijs als dynamische energieke stad, met een vrolijke verkeerschaos door het laten klinken van straatgeluiden en claxons.</p>	
14	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Steden maakten in deze periode een stormachtige ontwikkeling door op het gebied van vervoer, wegenbouw, techniek en architectuur. Het vastleggen van dit moderne leven, bijvoorbeeld de stadse dynamiek (snelheid, lawaai) past bij de vernieuwing die kunstenaars zochten in het onderwerp van hun kunst en/of het was voor kunstenaars interessant om van (een abstract gegeven als) deze (moderne) stadse dynamiek een uitwerking te geven in hun kunst.</p>	
15	<p>maximumscore 3</p> <ul style="list-style-type: none"> • melodie: het zijn korte frasen met veel herhaling • ritme: het is een pittig ritme, met syncopen • tempo: het is een snel tempo 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
16	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De ontwikkeling van de <i>film met geluid</i> maakte de musicalfilm technisch mogelijk • De musicalfilm droeg bij aan de populariteit van Gershwins songs omdat (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – met de musicalfilm een groot publiek in één keer bereikt werd. – de uitgebreidere mogelijkheden in spel en decor bij musicalfilms de uitvoering van de song interessanter maakten. (in films is klein spelen mogelijk en/of vallen mimiek en kleine gebaren meer op en/of kunnen meer wisselende decors gebruikt worden). – met de inzet van (film)sterren ook een nieuw/breder publiek bereikt kon worden. 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

twee van de volgende aspecten:

- stemgebruik/stemtechniek: krachtig (groot) stemgeluid (voor in theater) / grote stemomvang
- de zang wordt ondersteund door een symfonieorkest / pakkende orkesteffecten
- de melodieën dragen grote emoties over / zijn rijk aan emoties / zijn theatraal

per juist antwoord

1

18 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Er was destijds sprake van een scheiding tussen blank en zwart en het was daarom gebruikelijk om de ‘zwarte rollen’ te laten vertolken door geschminkte blanke acteurs.

of

Zwarte klassiek geschoolde zangers waren schaars, want zwarten werden gediscrimineerd en het volgen van een (‘blanke’) muzikale opleiding was daarom niet eenvoudig.

Blok 3

---

19 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het feit dat deze mannen tenminste twee dagen van hun leven vullen met het wachten op iemand die niet verschijnt, is een illustratie van de zinloosheid van het bestaan.
- Het feit dat de tweede dag vrijwel hetzelfde verloopt als de eerste onderstreept de zinloosheid van het bestaan door te tonen dat er geen sprake is van vooruitgang (richting een doel).
- De communicatie tussen de mannen is moeizaam, gesprekken ontaarden in discussies die afglijden van het oorspronkelijke gespreksonderwerp.
- Er bevindt zich een attribuut (schoen / bolhoed) op het podium dat niet direct te duiden is / niet logisch te plaatsen is.

per juist voorbeeld

1

Vraag	Antwoord	Scores
20	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • voor theatergezelschappen (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Omdat dit stuk een klassieker is geworden, is het interessant voor een regisseur of theatergroep om er zelf een interpretatie van te geven. – Omdat het een complex stuk is (zonder logica) is het een uitdaging voor acteurs om deze personages te vertolken en voor de regisseur om het stuk te regisseren. • voor publiek (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Het stuk is interessant omdat het veel vragen oproept en weinig antwoorden geeft. Het zet het publiek aan tot nadenken/discussie. – Het stuk heeft een traag tempo met weinig fysieke actie, het bevat wel dialogen, maar ook veel stiltes en is daarom niet als vanzelf meeslepend. Het stuk vergt daarom ook (mentale) inspanning van het publiek en vormt daarmee een uitdaging. 	1
21	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord dient de volgende strekking te hebben: Het stapelen van de stoelen en het omvallen van dit bouwwerk is een fysieke uitdrukking van de zinloosheid van menselijk handelingen.</p>	
22	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het maken van een entree door het decor te slopen. Het is de <i>verrassing</i> (het spelen met de conventies van theater) die dit lachwekkend maakt. – Een ‘zware’ steen naar boven tillen zonder nuttig doel. Het <i>onlogische</i> maakt het lachwekkend. – Stenen naar boven sjuwen in een donkere binnenruimte. De <i>onzinnige/abnormale</i> combinatie van decor en handeling maakt het lachwekkend. 	
	<p>per juiste combinatie van een absurde gebeurtenis en een lachwekkend effect</p>	1
23	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de lege en verlaten slagerij – het draaien van een grote hoeveelheid gehakt (in een lege winkel zonder klanten) – het desolate landschap rondom de straat – de vele stiltes, er is bijna geen gesproken communicatie – het letterlijk en figuurlijk alleen staan van de personages – het onlogische gedrag. Iedereen staat stil, niemand houdt het huilende meisje tegen of spreekt haar aan. Men kijkt haar alleen na. 	
	<p>per juist antwoord</p>	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

twee van de volgende:

- de aandacht ‘van de camera’ voor het gehakt malen
- de bijzondere aandacht voor geluid (zoals het geratel van de gehaktmolen, het soppende geluid van het vallende gehakt, het gerinkel van de sleutels)
- het trage tempo (geen snelle opeenvolging van verschillende scènes)
- de rustige cameravoering (weinig wisseling van camera standpunt en weinig gebruik van inzoomen/uitzoomen)
- de aandacht voor strakke/rigide lijnen en structuren (tegelvloeren en muren, borsten die in het gelid hangen, lantarenpalen)
- de soberheid in licht en kleur

per juist antwoord

1

25 maximumscore 2

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

De Noordelingen is meer een ‘art-house film’ omdat Van Warmerdam hele specifieke keuzes maakt vanuit een artistiek idee over inhoud en vormgeving. Hij doet geen concessies aan deze ideeën om een breed publiek te trekken en/of investeerders te behagen (en dit gebeurt wel bij Hollywoodfilms).

Indien een deel van het antwoord juist

1

Blok 4

---

26 maximumscore 2

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

Deze voorbeeldfunctie van de Verenigde Staten hing samen met een wijdverbreide populariteit in West-Europa van alles wat Amerikaans was. De Verenigde Staten waren het symbool van ‘het goede’ / ‘het moderne’. Dit beeld van de Verenigde Staten ontstond doordat zij de bevrijders van Europa waren en/of economische (Marshall) hulp boden en/of een sterke bondgenoot in de Koude Oorlog tegen de Sovjet-Unie waren.

Indien een deel van het antwoord juist

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

27 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Het verspreidingsgebied werd erdoor vergroot / door middel van vertoning van soundies kan een artiest/band op meerdere plaatsen tegelijkertijd ‘optreden’ voor publiek.
- De muziek werd toegankelijk gemaakt door met de beelden een verhaal aan de muziek te verbinden.
- De artiest kon een imago opbouwen en/of de herkenbaarheid van artiesten nam toe en/of soundies gaven een gezicht aan een artiest/band.

per juist antwoord

1

28 maximumscore 1

één van de volgende:

- Door middel van de montage: op ritmische momenten/drumfragmenten in de muziek zijn de locatiebeelden gemonteerd.
- Door aanpassing van de snelheid: de bewegingen van getrommel sluiten daardoor aan op het ritme van de muziek.

29 maximumscore 1

Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:

De beelden geven de muziek een (authentiek) ‘wilde’ betekenis.

30 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Er is een plot met een opbouw en een uitwerking in scènes.
- Er wordt tekst gesproken / er komen dialogen in voor.
- De scènes wekken de suggestie dat de videoclip op veel verschillende locaties is opgenomen.
- Er wordt gebruik gemaakt van speciale effecten/special effects (rookmachines, grime).
- De titel verschijnt aan het begin van de clip.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
31	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>wanneer</i>: op het moment dat het instrumentale deel van de muziek overgaat in het zanggedeelte 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>hoe</i>: Door middel van de grime, op het moment dat Jackson gaat zingen is de grime/schmink van zijn gezicht af en ziet hij er niet meer uit als zombie 	1
	of	
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>hoe</i>: Door middel van de dans, op het moment dat Jackson gaat zingen, beweegt hij solo / niet langer volkomen synchroon en/of voert Jackson de voor hem kenmerkende (dans)passen uit (zoals het op de punten van de tenen staan) 	1
32	maximumscore 1	
	<p>één van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het publiek is gewend geraakt aan popsterren die door middel van geavanceerde videoclips een imago hebben opgebouwd. – Het publiek verwacht dat een popster in een live-optreden niet onderdoet voor zijn prestaties in videoclips. – Een popster die zijn imago in videoclips heeft opgebouwd, moet dit imago bevestigen in live-optredens. 	
33	maximumscore 2	
	Het antwoord dient de volgende elementen te bevatten:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de muziekindustrie (clipzenders en grote platenmaatschappijen) betekende dit een afname van macht en inkomsten 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Voor artiesten betekende dit een verlies aan inkomsten uit verkoop van materiaal en/of een grotere focus op inkomsten uit live optredens en/of de ontwikkeling van personal promotion en/of een directer contact met het publiek 	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste tien kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 28 mei naar Cito.

6 Bronvermeldingen *(voor zover deze niet elders in het examen zijn aangegeven)*

---

n.v.t.